

GÖÇ-KİMLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA LADIVINE*

IMMIGRATION AND IDENTITY RELATIONSHIP IN LADIVINE

Ayşe KAYĞUN TEKTAŞ

Arş. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı,
aysekaygun@gmail.com

Öz

Yazın dünyasına adım attığı 1985'ten bu yana farklı yazınsal türlerde başarılı yapıtları kaleme alan Marie NDiaye, 2013'te yayımlanan *Ladivine* adlı romanında göçmen bir anne ile melez kızının sarsıcı öyküsünü anlatır. Romanda melez başkışının içinde yaşadığı Batı toplumunda görünür olabilme çabası etkileyici bir biçimde ele alınır. Farklı aidiyetleri olan başkışının tutarlı bir kimlik edinmede çektiği güçlük tüm yaşamını alt üst edecek bir karar almasına neden olur. Annesi Fransız, babası Senegalli olan Marie NDiaye'nin yazar olarak konumu yazın dünyasında tartışmaya açık bir konudur. Marie NDiaye Fransız kültürüyle yetiştiğinden Fransız bir yazar olarak anılmayı yeğlerken yazın alanında Afrikalı, Frankofon, melez, göçmen gibi farklı kimliklerle tanınır. Yazar, melez bir birey olarak içinde yaşadığı çok kültürlü toplumda yaptığı gözlemleri romanlarına yansıtır. Marie NDiaye göç, kimlik, aidiyet, melezlik gibi sıklıkla ele aldığı izlekleri yine birçok romanında olduğu gibi aile içi ilişkiler üzerinden işler. Başkışının yaşadığı ötekileştirilme kaygısı, günümüzün çok kültürlü toplumlarında farklılıklar konusundaki ön yargıların henüz aşılamadığını gözler önüne serer. İnsanın birlikte yaşama gereksinimi, toplum tarafından kabul görmeyi dolayısıyla bireyin içinde yaşadığı toplumsal koşullara uyum sağlamasını gerektirir. Göçmen, içinde yaşadığı toplumsal koşullara uyum sağlama konusunda başarılı olsa da toplum tarafından kabul görmesi her zaman olanaklı değildir. Yazar, göçmen/melez bireylerin sahip olduğu karşıtlıkların yol açabileceği içsel çatışmaları ve ikilemleri imgeleminin süzgecinden geçirerek yazınsal bir metne aktarır. Bu bağlamda Erving Goffman'ın *Damga* başlıklı çalışmasıyla başkışının ötekileştirilme kaygısı, Amin Maalouf'un *Ölümcül Kimlikler* ve Zygmunt Bauman'ın *Kimlik* adlı denemeleriyle göç-kimlik ilişkisi incelenecektir. Frantz Fanon, Homi K. Bhabha ve Pap NDiaye'nin görüşleri ise deri renginin neden olduğu ayrımcılığı açıklayıcı olacaktır.

Abstract

Marie NDiaye, who has written successful works in different literary genres since 1985, tells the traumatic story of an immigrant mother and her biracial daughter in her novel titled *Ladivine*, published in 2013. Throughout the novel, the biracial protagonist's effort to be visible in the Western society she lives in is narrated impressively. The difficulty of the protagonist, who has different belongings, in obtaining a coherent identity, causes her to make a decision that will ruin her whole life. The position of Marie NDiaye as a writer, whose mother is French and whose father is Senegalese, is a controversial matter in the world of literature. Having grown up within a French culture Marie NDiaye prefers to be known as a French writer but she is known with different identities such as African, Francophone, biracial and immigrant in the field of literature. The author, as a biracial individual, reflects her observations in the multicultural society in which she lives in her novels. Like in many of the author's novels, themes such as migration, identity, belonging, and hybridity are explored through intra-familial relationships in *Ladivine*. The marginalization anxiety of the protagonist expresses the prejudices about differences in today's multicultural societies. The need for people to live together requires acceptance by the society and thus the individual's adaptation to the social conditions. However, although immigrants are successful in adapting to the social conditions in which they live, it is not always possible for them to be accepted by the society. The author reflects the inner conflicts and dilemmas that may be caused by the contradictions experienced by immigrant/biracial individuals into a literary text through her imagination. In this context, protagonist's anxiety of stigmatization will be analyzed through Erving Goffman's *Stigma*, the relationship between immigration and identity will be examined through Amin Maalouf's *In the Name of Identity* and Zygmunt Bauman's *Identity*. On the other hand, the reflections of Frantz Fanon, Homi K. Bhabha, and Pap NDiaye will highlight the discrimination based on skin colour.

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 22 Temmuz 2023
Kabul edildiği tarih: 1 Eylül 2023
Yayınlanma tarihi: 25 Aralık 2023

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 22 July 2023
Date accepted: 1 September 2023
Date published: 25 December 2023

Anahtar Sözcükler

Marie NDiaye; Melezlik; Çoğul kimlik;
Aidiyet; Kimlik Bunalımı

Keywords

Marie NDiaye; Hybridity; Hybrid identity; Belonging; Identity Confusion

DOI

10.33171/dtcfjournal.2023.63.2.10

* Bu makale Bir Melez Yazın Örneği: Marie NDiaye'nin Romanlarında Çoklu Aidiyet ve Çoğul Kimlik başlıklı yayımlanmamış doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Sosyal bilimlerin farklı alanlarındaki araştırmacıların, yirminci yüzyıldan itibaren yaygın bir biçimde üzerine çalıştığı kimlik kavramı, yazın alanında da farklı yönleriyle ele alınır. Oldukça karmaşık bir yapıya sahip olan, her alanın kendi perspektifinden irdelediği kimlik kavramının bireysel ve toplumsal boyutlarını kapsayan çeşitli tanımlamalar yapılır. Bu durum, bireyin kimlik oluşumunu etkileyen birçok etkenin bulunmasından kaynaklanır.

Bireyin kimliği ile içinde yaşadığı toplumsal koşullar arasında yakın bir bağ vardır. Geçirdiği toplumsal süreçlerin bireyin kimliği üzerindeki etkisi büyüktür. Dolayısıyla birey-toplum etkileşimi, güncel kimlik tartışmalarının odağında yer alır. *“Kimlik geniş kapsamda ve esnek biçimde, insanın kendi benlik duygusuna, kendisi hakkındaki duyguları ve fikirlerine atıf yapılarak kullanılmaktadır. Kimliğimizin içinde bulunduğumuz ve daha sonra içselleştirdiğimiz, toplumsallaşma süreciyle şekillenmiş olan toplumsal rollere atfedilen beklentilerle oluştuğu varsayılmıştır”* (Marshall, 2009, s. 408). Kanadalı sosyolog Erving Goffman, bireyin günlük yaşamda bulunduğu ortamların gerektirdiği *“performansları”* (Goffman, 2018a, s. 29) sergilediğini, en yakın ilişkilerde bile benliğini sunarken çeşitli yöntemlere başvurduğunu ileri sürer: *“Bir toplumsal kurumun duvarlarının içine girdiğimizde, seyirciye belli bir durum tanımlamak için iş birliği yapan oyuncuların kurulu bir takımla karşılaşırız.... Oyuncularla seyirciler arasında belli bir miktar karşıtlık ve uyum varmışçasına davranma konusunda gizli bir anlaşma söz konusudur”* (Goffman, 2018a, s. 22). Goffman’a göre bunun birincil nedeni bireyin, *“toplumun ortak değerlerinin kutsal merkezine yakın bir konuma sahip olma arzusu”*dur (Goffman, 2018a, s. 45). Bir nitelik toplum tarafından kabul gördüğü sürece bireyler tarafından benimsenme oranı artar. Dolayısıyla Goffman, toplum tarafından onaylanma kaygısının bireyin kimliğine yön verdiğine dikkat çeker. Goffman, çalışmaları aracılığıyla birey-toplum ilişkisinin kimlik oluşumundaki etkilerini anlaşılır kılar.

Birey-toplum ilişkisi bağlamında ele alınması gereken bir diğer kavram da aidiyettir. Birey, bir arada yaşama gereksinimi gereği, kimliğini aidiyet bağı kurduğu topluma göre biçimlendirir. Bu nedenle, bireyi geçmiş toplumsal aidiyet bağından koparan göç deneyimi, kimlik arayışını da beraberinde getirir. Marie NDiaye, göçmen roman kişileri aracılığıyla bu durumu etkileyici bir biçimde yazıya döker. Yazar, son dönem romanlarında, anlatı kişilerinin toplumla aidiyet bağı kurma konusunda yaşadığı güçlüğü neden olduğu kimlik bunalımının üzerinde durur. Bu noktada yazarın kurguları, kimlik ve aidiyet kavramlarını irdeleyen metinler arasında önemli

bir yere sahiptir. Bu durum, yazarın melez bir birey olarak içinde yaşadığı Fransız toplumundaki gözlemlerinin yazıya aktarılması biçiminde değerlendirilir. Ancak Marie NDiaye, oldukça genç bir yaşta yazar olarak kabul görmesine karşın yapıtlarında melezliğine ilişkin öğelere uzun bir süre yer vermez. Yazar, yayımlandığı 2009 yılında kendisine Goncourt Ödülü'nü kazandıran *Trois Femmes Puissantes* ile birlikte söz konusu öğeleri somut bir biçimde ele almaya başlar. Dolayısıyla *Trois Femmes Puissantes*, kazandırdığı saygın ödülün yanı sıra içerdiği yeni öğeler bakımından da yazar için bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Marie NDiaye, Goncourt Ödülü'nün ardından yayımlanan *Ladivine* adlı romanında kimlik ve aidiyet arayışı izleklerini sarsıcı bir kurguyla anlatır. *Ladivine*, romanın Fransa'da yaşayan melez başkişisi Malinka'nın göçmen annesinin adıdır. Romanda melez bir birey olan Malinka'nın yaşadığı kimlik bunalımının yanı sıra annesi *Ladivine*'in yalnız, göçmen bir kadın olarak karşılaştığı güçlükler anlatılır. Göçmen/melez bireylerin karşılaştığı ayrımcılık, anlatıda Malinka'nın kimlik bunalımına göre ikincil konumdadır. Ancak başkişinin çocukluğundan itibaren deneyimlediği ve yaşamını altüst eden kimlik bunalımının ana nedeni ötekileştirilme kaygısıdır. Malinka'nın melez bir birey olarak ayrımcılıkla karşılaşmamak için benimsediği yeni kimliği, onu sonu gelmez bir çıkmaza sürükler. Roman kişilerinin farklı aidiyetlerini bir araya getirerek çoğul kimlik edinmeleri güçtür. Dolayısıyla çoğul kimlik kavramı hem Marie NDiaye'nin yazın alanındaki konumunu hem göçmen/melez roman kişilerinin kimlik karmaşasını açıklayıcı niteliktedir. Çoğul kimlik, farklı toplum yapılarında geçirilen süreçlerin sonucunda edinilir. Bireyin farklı toplumsal koşullarla uyum içinde yaşamasını sağlayan bütünleştirici bir niteliğe sahiptir. Ancak göçmenin çoğul bir kimlik edinerek içinde yaşadığı toplumsal koşullara uyum sağlaması her zaman olanaklı değildir. Marie NDiaye'nin romanlarında göçmen/melez başkişi, çoğunlukla kendini tanımlama olanağı bulamamanın acısını çeker. Toplum tarafından oluşturulan kalıp yargılar doğrultusunda farklı ya da öteki olarak görülmenin kaygısını taşır. Öyle ki, kimi zaman ön yargılardan kaçınmak için doğuştan getirdiği niteliklerini yok sayar. İki farklı kültüre özgü niteliklerini uyumlu bir biçimde birleştiremeyen roman kişisi için aidiyet arayışı ve kimlik bunalımı kaçınılmazdır. Bu bağlamda, öncelikle göç-kimlik ilişkisini ele almak, yazarın roman kişilerinin bu konudaki ikilemlerini açıklayıcı bir zemin oluşturacaktır.

Göç-Kimlik İlişkisi: Çoğul Kimlik

Yaşanan toplumsal olguların bireyin kimliği üzerinde oldukça önemli bir etkisi vardır. Günümüz toplumları, “*modernlik ve mobilite öncesi zamanlardaki kadın ve erkeklerin beşikten mezara kadar hayatlarını geçirdikleri yerelliklerden*” (Bauman, 2022, s. 33) oldukça uzaklaşmışlardır. Bu durumun nedeni, kuşkusuz çağımızın en tartışmalı toplumsal olgularının başında gelen ve giderek artış gösteren göç olgusudur. Hem bireysel hem toplumsal sonuçları olan göç ile kimlik arasında yakın ilişki vardır. Tarihsel süreçte insanlar savaşlar, olumsuz yaşam koşulları, doğal afetler, işsizlik, sömürgecilik gibi çeşitli nedenlerden zorunlu ya da gönüllü olarak göç etmek durumunda kalır. Bireyin kültür, dil, çevre gibi en temel değerlerden kopmasına yol açan göç deneyimi, kimlik arayışını da beraberinde getirir. Çünkü bireyin kimlik duygusu asla kesinleşmez ve edinilen deneyimler yoluyla biçimlenir (Chambers, 2014, s. 45). “*Farklı dünyalar arasında, yitirilmiş bir geçmiş ile bütünleşilememiş bir şimdiki zaman arasında kalmışlık duygusu*” (Chambers, 2014, s. 48) yaşayan göçmen, içinde yaşadığı topluma uyum sağlasa da aidiyet ve kimlik karmaşası yaşamının bir parçası olur. “*Göç, hiç bitmeyen anlamlandırmalara yol açmakta, yeni tanımlar ve kimlik içerikleriyle sonuçlanmaktadır*” (Gezici Yalçın, 2017, s. 92). Göçmeni kimlik arayışına sürükleyen, dil, kültürel ve toplumsal geçmiş gibi temel değerlerinden uzak kalmasıdır.

Öte yandan göç deneyimi, bireyin en önemli gereksinimlerinin başında gelen aidiyet duygusunu sarsar. Aidiyet, bireyin içinde yaşadığı toplumla arasında kurulan bağıdır. Birey, aidiyet bağı aracılığıyla içinde yaşadığı topluma uyum sağlayarak onunla bütünleşme sürecini tamamlar. Aidiyet gereksinimi, Maslow’un *Kendini Gerçekleştirme Kuramı* (1943) başlıklı çalışmasında, öncelikleri doğrultusunda insanın gereksinimlerini sıraladığı beş basamaklı ihtiyaçlar piramidinin üçüncü basamağında yer alır. Bu çalışmaya göre, öncelikli her gereksinimin karşılanması sonucunda bir sonraki basamaktaki ihtiyaç açığa çıkar ve insanı giderilmeyen gereksinimleri yönlendirir. Maslow, çalışmasıyla toplumla bağ kurup kabul görmeyen ve onun bir parçası olmanın sağladığı aidiyet duygusunun insan için ne derecede önemli olduğunu gözler önüne serer. Bireyin içinde yaşadığı toplumla arasında güçlü bir aidiyet bağı olması onu bilişsel ve tinsel açıdan olumlu yönde etkilerken bu durumun tersi ise yalnızlık duygusu, yabancılaşma, uyum sorunları gibi çeşitli olumsuzluklara yol açar (Hill, 2006, s. 212-213)¹.

¹ Çeviriler makale yazarı tarafından yapılmıştır.

Bu bağlamda aidiyet duyumsadığı değerlerden uzak kalan göçmen, ev sahibi toplumda büyük bir yoksunluk duygusuyla karşı karşıya kalır. “*Ait olmanın sağladığı güvenlik hissinden*” yoksun kalmanın yol açtığı kimlik arayışına sürüklenerek “*zamanla ‘aidiyet’ ve ‘kimliğin’ alınyazısı olmadığı, ömür boyu garanti sağlamadığının, fazlasıyla müzakereye açık olduğunun farkına varır*” (Bauman, 2022, s. 20). Toplumsal alanlarda varlığını sürdürebilmek için bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde ev sahibi toplumun yaşam biçimini, kültürel değerlerini benimsemek durumunda kalır. Geçmişte, belirli bir kültürle toplumsal bağ oluşturan bireyin yeni bir kültürle karşılaşmasıyla duygu, düşünce ve yaşam biçiminde oluşan değişimleri içeren kültürlenme süreci, göç deneyiminin önemli parçasıdır (Gezici Yalçın, 2017, s. 73). Tüm güçlüklerine karşın kültürlenme sürecini tamamlayabilen göçmen birden fazla toplumla aidiyet bağı kurmuş olur. Bunun sonucu olarak, farklı kültürlerle ait karşıt öğeleri bir araya getirerek hibrit/çoğul kimliğini benimser. Göçmen, çoğul kimliği aracılığıyla yeni girdiği topluma aidiyet duyumsar ve kendini bütünü bir parçası olarak görebilir:

Göçmen bireyler gittiği farklı bir toplumda, sosyal süreçler sonucunda yeni kimliğini oluşturur. Bu yeni kimliği bireyin var olan veya sosyal süreçler sonucunda edindiği tüm kimliklerden farklı aynı zamanda bu kimliklerin hepsini kapsayan yeni bir kimlik olabilir ve bu, hibrit kimlik olarak adlandırılır (Çağırkan, 2016, s. 2621).

Ancak tüm bu farklılıkların bir araya gelmesi kimi zaman bireyin iç dünyasında çatışmalara ve ikilemlere neden olur (Çağırkan, 2016). Göç, insanın aidiyet duyumsadığı kültürden, dilinden koparak köklü değişikliklerle yüzleşmesini gerektirir. “*Kişi kendini her yerde chez soi, yani ‘evinde’ hissetmeye bile başlayabilir - fakat kişinin ödemesi gereken bedel, artık hiçbir yerin kendisi için gerçekten ve tam anlamıyla yuva olamayacağını kabullenmektir-*” (Bauman, 2022, s. 22). Tüm güçlüklerle karşın kendi kültürel bagajının yanında içinde yaşadığı toplumun dilini ve kültürel zenginliklerini özümseyebilen göçmenin iç dünyasında iki farklı değer yargısı buluşur (Çetin, 2008, s. 62). Bu durum, kimi zaman ikilemlere ve çatışmalara yol açsa da iyi yönetildiğinde önemli bir kazanım olarak değerlendirilir. Göçmen bir yazar olan Amin Maalouf, farklı kültürlerle olan aidiyetlerini zenginlik olarak nitelendirir: “*Aidiyetlerimin her biri beni çok sayıda insana bağlıyor; buna karşın, hesaba kattığım aidiyetlerim çoğaldıkça, kimliğim de özel bir durum olarak ortaya çıkıyor*” (Maalouf, 2018, s. 21). Amin Maalouf göçmenin bireysel kimliğini oluşturan aidiyetlerinden hangisinin öncelikli olduğunun ise onun bulunduğu bölgeye, yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimlere göre farklılık gösterdiğini belirtir:

Yaşamın her aşamasında, insanların aidiyetlerine karşı tavırları ve bunlar arasındaki hiyerarşiyi belirleyen bu yaralardır. İnsanlar dinleri yüzünden eziyet gördüğünde, derilerinin rengi ya da yamalı giysileri veya şivesi yüzünden aşağılandığı ya da alaya alındığında bunu unutmazlar. Buraya kadar kimliğin çok çeşitli aidiyetlerden oluştuğu üzerinde durdum; ama aynı zamanda kimliğin tek olduğu ve bizim onu bir bütün olarak yaşadığımız olgusu üzerinde ısrar etmek de kaçınılmaz oluyor. Bir insanın kimliği başına buyruk aidiyetlerin birbirine eklenmeleri demek değildir, kimlik bir 'yamalı bohça' değildir, gergin bir tuval üzerine çizilen bir desendir; tek bir aidiyete dokunulmaya görsün, sarsılan bütün bir kişilik olacaktır (Maalouf, 2018, s. 27).

Göç deneyimi sonucunda çoklu aidiyetlerden oluşan çoğul kimliğe sahip olan göçmenler, içinde yaşadığı toplumun çok kültürlü olmalarına yol açar. Çok sayıda göçmene ev sahipliği yapan günümüzün metropolleri, bu çok kültürlü yapıyı içinde barındırır. Sahip oldukları iş olanakları ve kolaylıklar ile göçmenler için cazibe merkezi olan metropoller farklı ülkelerden gelen insanların etkileşim içinde olduğu kültürlerin buluşma noktalarıdır. *“Göç alan gelişmiş ülkelerde özellikle büyük kentlerin belirgin bir özelliği, ‘getto’ olarak adlandırılan farklılaşmış ve ayrılmış alanların varlığıdır”* (Erbaş, 2019, s. 136). Birinci kuşak göçmenler bu bölgelerde geleneklerine uygun yaşayarak, kendi içlerinde evlenerek, ana dillerini konuşmayı sürdürerek kültürel kimliklerini koruma eğilimi gösterirler. Ancak sonraki kuşaklar çoğunlukla bu özeni göstermediğinden, kendi öz kimliklerinden uzaklaşarak asimile olur ve ev sahibi topluma ayak uydurmaya başlar. Göçmenin ev sahibi toplumla olan etkileşimi, koşullara göre değişkenlik gösteren, uyum, bütünleşme, benzeşme ve emilme süreçlerini kapsar (Erbaş, 2019, s. 137).

Metropolleri kültürel etkileşimin merkezi yapan, göçmenlerin ev sahibi ülkeden etkilenmekle kalmayıp kendi değerlerini de ona yansıtarak, göç ettikleri büyük kentlerde önemli değişikliklere neden olmalarıdır (Burke, 2011, s. 111-113). Chambers, çağdaş metropolleri modern yaşantının ana metaforu olarak tanımlar (Chambers, 2014, s. 125). Metropoller, dünyanın çeşitli yerlerinden göç aldıklarından farklı yaşam biçimlerinin bir araya geldiği melez kültürel yapılara sahiptir. Bu kentlerde kültür, kimliklerin iç içe geçmesiyle melezleşir. Kültürel melezlik, farklı toplumlara özgü öğelerin bir araya gelerek yeni bir kültürel yapının doğması anlamına gelir. Melezlik, kimliklerin etnik anlamda saf olmadığını, iç içe geçme ve kaynaşma sonucunda oluştuğunu gösterir. Bu durum, göç sonucunda kültürlerin

süreç içerisinde melezleşmesinden ve karışmasından kaynaklanır. Söz konusu kültürel melezlik, bir kültürün diğeri tarafından özümsemesi değil, farklı değerlerin bir araya gelmesiyle yeni bir kültürün ortaya çıkmasıdır. (Marshall, 2009, s. 406-407). Fransa'daki *beur* kültürü bu melezleşmenin en somut göstergeleri arasında yer alır:

Barbès, Paris'in Arap göçmenlerin yaşadığı geleneksel mahallesi, Cezayir rai müziğinin ve Cheb Khaled'in sound'larının doğduğu yerdir. 'Je suis un beur!' ifadesi de burada doğdu. İfadedeki *beur*, *arabe* sözcüğünün tam tersi değil, daha ziyade bu sözcükten harmanlanarak türetilmiş olan bir sözcük. *Beur*, ebeveyni Arap olan ve Fransa'da doğan kişiye deniyor. *Beur* bir farklılığa, özel bir tarih ve bağlama, melezleşmeye ve kültürel belirsizliğe işaret ediyor (Chambers, 2014, s. 128).

Bu örnekte, Arap göçmenlerin kendi kültürel değerlerini içinde yaşadıkları Fransız kültürü ile birleştirmeleri sonucunda ortaya çıkan melez yapı gösterilir. Kimi zaman bir tehdit olarak görülen göçmen, kendi farklılıklarını gözeterek içine girdiği toplumun değerlerini içselleştirme sürecini tamamladığında toplumsal ortamın çok kültürlü, melez bir yapıya sahip olduğundan söz edilebilir:

Göçmenin bir topluma, bir ekonomiye, kendi kaynak kültüründekinden (yani kendisinin ve ailesinin gelmiş olduğu bölgenin kültürü) çok farklı bir öğretim sistemine katılmasıyla kişisel kimliği de yoğun baskılar yaşar; bu durumda kaynak kültür, topluluksuzlaştıktan sonra bu kişisel kimliği destekler. Değerler bu şekilde içselleştirilmezse, çok kültürlü bir toplumun varlığından da söz edilemez, çünkü çok kültürlü toplum bir toplumsal düzenlemenin birliğini kültürel aitlik ve başvuruların çoğulluğuyla bağdaştırır (Touraine, 2022, s. 245).

Söz konusu çoğulluk göçmene birden fazla kültürü aynı anda yaşayabilme olanağı sağlar.

Buraya kadar üzerinde durulan, göç olgusuyla ilişkili olan kimlik karmaşası, aidiyet arayışı, çok kültürlülük, melezlik gibi izlekler çok sayıda romanda farklı yönleriyle ele alınır. Çünkü yazınsal bir tür olan roman ile toplumsal gerçeklik arasında sıkı bir bağ bulunur. Lucien Goldmann romanı toplumsal olguların yansıdığı bir günlük olarak nitelendirir (Goldmann, 2005, s. 24). Dolayısıyla hem toplumsal hem bireysel anlamda önemli etkileri olan göç deneyiminin yazarlar tarafından kaleme alınmasıyla göç yazını ortaya çıkar. Göç olgusunu doğrudan ya da

dolaylı olarak deneyimleyen yazar, göçün bireysel ve toplumsal etkilerini imgeleminin süzgecinden geçirerek yapıtlarına yansıtır. Sömürgecilik sonrası dönemin çok kültürlü toplumlarında yaşayan yazarların yapıtlarında göç ve bu olguyla ilintili izleklere sıklıkla rastlanır. Bu yazarların bir kısmı metinlerine kültürel aidiyetlerini yansıtmaya kaygısı taşıırken bir kısmı da yapıtlarında bilinçsiz bir biçimde çok kültürlülüklerini sezdirir. Bunun nedeni, her yazarın göçmen kimliğine yüklediği anlamın ve bu kimliği taşıma biçiminin farklılık göstermesidir (Çetin, 2008, s. 147). Bu anlamda, göçmenin yaşadıkları ekseninde gelişen göç anlatıları oldukça kapsamlı bir içeriğe sahiptir.

Çağımızda göç kararı alınmasında küreselleşme, olumsuz yaşam koşulları, iç savaş, işsizlik, eğitim gibi çeşitli toplumsal, siyasi, ekonomik nedenler etkili olur. Kuşkusuz sömürgecilik günümüz Avrupa'sında çok sayıda göçmen olmasının nedenlerinin başında gelir. *“Yeni Dünya'nın sömürgeleştirilmesinden sonra farklı zenginlikler peşinde olan Avrupa, gözlerini Afrika kıtasına ve burada bulunan yer altı- yer üstü kaynakları ile insan gücüne çevirir”* (Yassitepe Ayyıldız, 2018, s. 497) Sömürgeciliğin, sömürgeleştirilen toplumlarda yarattığı sarsıcı etkilerinin geçmesi için söz konusu faaliyetlerin sona ermesi yeterli olmaz. XIX. yüzyılda ivme kazanan, Avrupa ülkelerinin kendi çıkarları için sınırları dışındaki toprakların zenginliklerini kullanarak yürüttüğü sömürge faaliyetleri, günümüze dek süregelen büyük bir göç devrimine yol açar. Avrupa ülkeleri bu bölgelerden ülkelere çok sayıda göçmen alır. Bunun yanında, geçmişten günümüze sömürge bölgelerinde yaşayan birçok insan, daha iyi koşullara ulaşmak umuduyla kültürünü, dilini bildiği gelişmiş Avrupa kentlerine yönelir. Bu bağlamda, Fransa'da bulunan Afrikalı göçmen nüfusun yoğunluğu, ülkenin Afrika'daki sömürge faaliyetlerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Sömürgeci yayılımın ardından gerçekleşen, Avrupa kentlerinin nüfus yapısını değiştiren bu göç devrimi, günümüzde hem kuramsal hem kurmaca yapıtlarda irdelenen önemli bir kültürel etkileşime yol açar. Sömürgecilik sonrası dönem yazarları, yapıtlarında kimlik, aidiyet, ötekileştirilme, sürgün, kültürel etkileşim gibi izlekleri sıklıkla ele alır. Sömürgecilik sonrası döneme özgü yazınsal yapıtlar tarihsel, coğrafi, dilbilimsel, sosyolojik ve bireysel bağlamlarda oldukça çeşitlilik gösteren; sömürgeci yayılımdan çıkmış, anlatım dili olarak Fransızcanın kullanıldığı yapıtların tümünü kapsar (Moura, 2005, s. 33). Marie NDiaye'nin kimliğini oluşturan karşıt öğeler, onun bir yazar olarak bu kapsama girip girmediği konusunda çok çeşitli görüşlerin ortaya çıkmasına neden olur. Dolayısıyla sömürgecilik sonrası dönemin göçmen yazarları tarafından ele alınan izlekleri sarsıcı bir biçimde işleyen Marie NDiaye'nin yazın alanındaki konumu üzerine süregelen

tartışmalara değinmek, yazarın yapıtlarında ortaya çıkan kimlik sorunsalının daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Marie NDiaye'nin Yazar Kimliği: Afrika-Fransa İkilemi

2009 yılında *Trois Femmes Puissantes* adlı romanıyla Goncourt Ödülü'nü kazanan Marie NDiaye'nin bir yazar olarak hangi başlık altında sınıflandırılması gerektiği tartışmaya açık bir konudur. Bu konuda, yazarın kendi görüşü, kimliğini oluşturan öğeler ve yazın araştırmacılarının söylemleri farklılık gösterir. Bu durum, yazarın kimliğini oluşturan karşıt öğelerden kaynaklanır. Annesi Fransız, babası Senegalli olan Marie NDiaye Fransa'da doğar. Henüz çocukken babası tarafından terk edilen yazar, annesi tarafından Paris'in bir banliyösü olan Bourg-la-Reine'de yetiştirilir. İlk bakışta deri renginden dolayı Afrikalı ya da Frankofon bir yazar olarak sınıflandırılan Marie NDiaye aslında söz konusu kültürü özümseme olanağını elde edememiştir. Fransa'da, tamamen Fransız kültürü ile yetiştirilmiştir. Bunun sonucu olarak Marie NDiaye,, kendisinin Afrikalı, göçmen ya da Frankofon yazarlar arasında gösterilmesinden hoşnut olmaz ancak bu durum kaçınılmazdır. Yazın araştırmacısı Jean-Marie Volet Afrikalı kadın yazarlar üzerine yaptığı çalışmada Marie NDiaye'ye de yer verir. Marie NDiaye ise bir mektup ile bu duruma karşı çıkarak Afrika'da hiç yaşamadığını, melez olmasına karşın Afrikalı babasını tanımadığını, benliğinde söz konusu kültürün izlerinin bulunmadığını ve tüm bu nedenlerden Frankofon bir yazar olarak tanımlanmasının gerçeği yansıtmayacağını belirtir (Akt. Moudileno ve Motte, 2013, s. 164). Jean-Marie Volet çalışmasında bir yazarın Afrikalı olarak adlandırabilmesi için gerekli ölçütleri sorgular. Bu konuda keskin bir ayırım yapmanın olanaklı olmadığı sonucuna ulaşan Volet, doğum yeri, deri rengi, etnik kökeni gibi nedenlerden dolayı çok sayıda yazarı Afrikalı olarak sınıflandırır.

Öte yandan yapıtlarında kadınların karşılaştığı toplumsal engelleri çarpıcı bir biçimde kaleme alan Marie NDiaye, dişil yazı (écriture féminine) sınıflandırmalarında da yer alır. Ancak yazar, ele aldığı konuları evrensel bir duyarlılıkla yazdığını belirterek yapıtlarına özgü tüm sınıflandırmalardan uzak kalmayı yeğler. Marie NDiaye babasının Afrikalı olması, deri rengi, içinde yetiştiği Fransız kültürü, kusursuz Fransızcası gibi pek çok karşıtlığı kimliğinde bir araya getirir. Yazar, tüm bu karşıtlıkların yol açtığı tartışmalar nedeniyle kimliğine ilişkin açıklamada bulunma gereksinimi duyar. Sahip olduğu karşıtlıklar, kimi zaman kimlik karmaşasına neden olsa da yazarın yaşadıklarına ve gördüklerine farklı açılardan yaklaşabilmesine olanak tanır. Yazarın adı ve soyadı kimliğinde barındırdığı karşıtlıkların habercisidir: Marie çoğunlukla Avrupa'da kullanılan Hristiyan

kültürüne özgü bir ad, NDiaye ise Senegalli etnik bir topluluğa aidiyeti belirten bir soyadıdır (Diene, 2014). Marie NDiaye'nin birbirleriyle çelişen çok aidiyetli kimliği zaman zaman karmaşaya neden olur. Bu duruma Amin Maalouf'un kimliğin farklı aidiyetlerin bir araya gelmesiyle bütün oluşturduğu düşüncesinden yola çıkarak kaleme aldığı *Ölümcül Kimlikler* adlı çalışması ışık tutar: "*Her insanda zaman zaman kendi aralarında çelişen ve onu yürek burkan tercihlere zorlayan çoklu aidiyetlere rastlanır. Kimisinde durum ilk bakışta anlaşılır; kimisinde ise daha yakından bakma çabası gerekir*" (Maalouf, 2018, s. 11). Oldukça girift bir yapısı olan kimlik kavramını yalnızca kültürel ve toplumsal aidiyetlerle tanımlamak doğru olmayacaktır. Marie NDiaye'nin yapıtları yazarın kimliği konusunda önemli çıkarımların yapılabilmesine olanak sağlar. Yazar karşı çıksa da anlatılarının birçoğunda hem Fransız hem Afrikalı kişilerin serüvenlerini aktararak kimliğini oluşturan karşıtlıkları yapıtlarına yansıtır. Roman kişilerinin aidiyet kurma özlemi, kimlik arayışı nedeniyle yaşadığı olumsuz deneyimler, göçmenlerin karşılaştığı güçlüklerin iz düşümüdür.

Marie NDiaye yalnızca yapıtlarıyla değil gündeme ilişkin açıklamalarıyla da bir dönem tartışmalara neden olmuştur. Yazar, 2009 yılında kazandığı Goncourt Ödül Töreni'nden kısa bir süre önce kendisiyle yapılan bir söyleşide dönemin Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin olası farklılıkları yadsıyan göçmen politikalarını eleştirir. Sarkozy yönetimindeki Fransa'yı korkunç bulduğunu, bu nedenle Berlin'de yaşamaya başladığını belirtir (Kaprièlian, 2009). Ödülü kazanmasının ardından milletvekili Éric Raoult, yazarın bu açıklamalarıyla Fransa'ya olan bağlılığına gölge düşürdüğünü belirtir. Tüm dünyada takip edilen saygın yazın ödülü Goncourt'a değer görülen bir yazarın milli bütünlüğe saygı çerçevesinde mesajlar vermesi gerektiğini vurgular. Yapıtları Fransa'nın saygın yayınevi Éditions Gallimard tarafından yayımlanan melez bir yazarın 2009 yılının Goncourt Yazın Ödülü'nü kazanması hem medyada hem akademik alanda oldukça büyük bir yankı uyandırır. Ödülü Marie NDiaye kazandığında jüri üyelerinden biri olan Tahar Ben Jelloun, şu açıklamayı yapar: "*Fransa'nın tamamen beyaz olmayan yazarlarının da olduğunu insanlara anımsatmak iyi oldu. Sonuçta, Marie NDiaye babası Senegalli, annesi Burgonyalı olan melez bir Fransız kadındır*" (Thomas, 2013, s. 141). Görüldüğü gibi her ne kadar yazar, Fransız olarak nitelendirilmeyi yeğlese de her durumda melezliğiyle öne çıkar.

Soyadından Senegalli olduğu açıkça anlaşılrsa da Afrikalı kökeninden kendini uzak tutan Marie NDiaye'nin yazın dünyasına adım attığı dönemde görünürliğini çeşitli yollarla sınırlandırdığı düşünülür. İlk kitapları yayımlandığında görünüşünü

dolayısıyla etnik aidiyetini gizler. Kitaplarının, yazarların fotoğraflarına yer vermeyen siyah-beyaz kitap kapaklarıyla tanınan Éditions de Minuit adlı yayınevi tarafından yayımlanması da bu durumun nedenlerinden biri olarak görülür. Özellikle yazarlığının ilk yıllarında Marie NDiaye'nin Fransız olarak değil de siyahi, Afrikalı bir yazar olarak tanınmaktan kaçınması eleştirilere neden olur (Thomas, 2013, s. 142). Bununla birlikte, yazar Afrika'ya ilişkin üç anlatıdan oluşan *Trois Femmes Puissantes* ile büyük bir başarı yakalar. “*NDiaye'nin hangi noktada Fransız bir romancı olmayı bırakıp Afrikalı bir romancı olduğu sorulabilir. (...) Goncourt açık bir biçimde coğrafi konumuyla, başkişi seçimiyle, küresel göç konusunda aldığı sorumlulukla, insan hakları gibi konularla onun en 'Afrikalı' kitabına verildi*” (Thomas, 2013, s. 143). Marie NDiaye'nin Fransa'da yaşayan Afrikalı göçmenlere ilişkin anlatıları alışlagelmişin ötesine geçer. NDiaye, içinde yaşadığı toplumda göçmenlerin durumuna ilişkin gözlemlerini ayrıntılı bir biçimde çözümleyerek kurgularına yansıtır. Her olanakta Afrikalı olarak nitelendirilmekten kaçınan yazarın göçmenlerin yaşadığı ayrımcılığı oldukça duyarlı bir biçimde kaleme alması çoğu zaman çelişkili bir durum olarak yorumlanır. Fransa'da doğan Marie NDiaye'nin göçmenlerin Fransız toplumundaki durumunu ele alış biçimi Fransız sömürgelerinde doğan yazarlarla benzerlik gösterir. Uzun bir süre Afrika ile bir ilişkisi olmadığı konusunda ısrarcı olan Marie NDiaye'nin *Trois Femmes Puissantes* adlı romanı, yazarlık kariyerinde bir dönüm noktası, yazar ile Afrika arasında bir ara bulucu olarak nitelendirilebilir. Yazar bu romanında Afrika kökeni konusundaki tüm çekimserliğini bir kenarına bırakıp bölgeye özgü birçok öğeye yer verir. Tüm bunlara karşın Marie NDiaye bir röportajında söz konusu romanıyla ilgili kendisine sorulan “*Roman kişileriniz Afrikalı, babanız Senegalli. Afrika kimliğinizi mi açığa vuruyorsunuz?*” sorusuna “*Gerçekten çift kültürlü olsaydım böyle bir kimliği ön planda tutardım ve ona yakınlık duyardım...Ancak yüzde yüz Fransız bir ortamda büyüdüm ve bu yüzden Afrikalı kökenim yaşamımda çok anlam ifade etmez; soyadım ve deri rengim nedeniyle onu gizleyememem dışında*” (Akt. Thomas, 2013, s. 145). Göçmenlerin Fransa'da karşı karşıya kaldığı durumlar, Afrika'da yaşananlar, düzensiz göç gibi oldukça güncel içerikleri ele alan yazarın yapıtlarıyla elde ettiği başarı, onun içinde yaşadığı dünyanın sorunları konusundaki farkındalığının ürünü olarak değerlendirilebilir. Yazar, imgeleminin gücünü somut gerçekliklerle bir araya getirerek günümüz dünyasını, roman ve tiyatro gibi farklı türlerde özgün biçimiyle yansıtır. Melez bir yazar olan Marie NDiaye'nin kimliği konusundaki karmaşa, romanlarında da ortaya çıkar. Yazarın roman kişilerinin ikilemelerini, aidiyet arayışını ele alış biçimi öyle gerçekçidir ki okurun kolaylıkla duygudaşlık kurmasını

sağlayarak onu anlatının içine çeker. Yazarın roman kişilerinin kimlik karmaşasını ve aidiyet arayışını göstergelerle irdelemek konuya açıklık getirecektir.

Marie NDiaye’de Kimlik Sorunsalı

Marie NDiaye, yapıtlarında göç deneyiminin kaçınılmaz sonuçlarından biri olan kimlik arayışını oldukça gerçekçi bir biçimde işleyen yazarlar arasındadır. Yazar açıkça belirtmese de melez bir birey olarak gerek kendi deneyimleri gerek içinde yaşadığı toplumsal bağlamda yaptığı gözlemler aracılığıyla roman kişilerinin sarsıcı öykülerini kaleme alır. Sömürülen topraklarla doğrudan ya da dolaylı bir biçimde bağı olan yazarların büyük bölümü, kendileri ve yakınları tarafından deneyimlenen olumsuzlukları okurlarına aktarmak amacıyla yaşananları farklı yönleriyle yapıtlarında işler. Daha önce de belirtildiği gibi Marie NDiaye’nin *Trois Femmes Puissantes* adlı romanında Afrika önemli bir yer tutar. Bu nedenle söz konusu roman, yazarın göçmen roman kişilerinin kimlik karmaşasını somutlaştıran önemli göstergeler barındırır. Romanda yer alan birbirinden bağımsız üç anlatı, yazarın çoğul kimliğinin iki uzantısı olan Senegal ve Fransa arasında geçer. Dolayısıyla yazarın kabul etmemekte ısrarcı olduğu çoğul kimliğini oluşturan değerler bu romanın ana öğeleri olarak ortaya çıkar. Her birinin hem Afrika’yla hem Fransa’yla bağlantısı olan roman kişilerinin öyküleri aracılığıyla iki kültüre ait karşıtlıklar somut bir biçimde yansıtılır.

Romanın ilk anlatısı, yazarın yaşam öyküsünü bilen bir okurun doğrudan özyaşamöyküsel olarak nitelendireceği çeşitli öğeler içerir. Paris’te yaşayan, babası Senegalli, annesi Fransız olan başarılı Avukat Norah’nın uzun yılların ardından babasının yaşadığı Dakar’a gitmesiyle başlayan kimlik karmaşasının anlatıldığı bu öykü, bölgeye özgü birçok öge içerir. Uzun olarak Dakar’ın Grand-Yoff bölgesinin Dara Salam köyünün seçilmesi, ülkenin en bilinen gazetesi Soleil ve bölgeye özgü ateş ağacı gibi ayrıntılara yer verilmesi, bu öğelerden bazılarıdır. Bunun yanında, Norah’nın babası aracılığıyla bölge insanının dünyayı algılama biçimi yansıtılır. Norah’nın siyahi babası, beyaz çocukları olacağını düşünerek Paris’te tanıştığı bir Fransız ile evlenir, bu evlilikten iki kızı bir oğlu olur. Ancak çocukları daha çok kendisine benzer:

Norah ve kız kardeşi, çok etnik görünme gibi bir kusura sahip olduklarından, yani annelerindense daha çok babalarına benzediklerinden bir Fransız ile evlenmesinin işe yaramadığını her zaman can sıkıcı bir biçimde babalarına anımsatır çünkü bu öykü ona

güzel, neredeyse beyaz çocuklar ve iyi huylu oğullar verebilirdi. Ancak vermemiştii (NDiaye, 2009, s. 26).

Bu öyküde baskın bir biçimde açığa çıkan, toplumsal ayrımcılığın en büyük nedenleri arasında olan deri rengi, sömürgecilik sonrası dönem alanında çalışan araştırmacıların ısrarla üzerinde durduğu bir öğedir. Sömürgecilik sonrası kuram üzerine çalışan Homi Bhabha, *Kültürel Konumlanış* başlıklı çalışmasında deri renginin sömürgeci bakış açısında içerdiği olumsuz anlamdan şöyle söz eder: “*deri, klişedeki kültürel ve ırksal farklılığın anahtar imleyicisi olarak, en görünür fetiştir; bir dizi kültürel, siyasî ve tarihsel söylemde ‘yaygın bilgi’ olarak tanınır ve sömürgeci toplumlarda her gün oynanan ırksal oyunda/dramada aleni bir rol oynar*” (Bhabha, 2016, s. 163). Dolayısıyla yazar, Norah’nın babası aracılığıyla, bir siyahinin bir beyazla evlenerek deri renginin içerdiği olumsuz anlamlardan uzaklaşma çabasını yansıtır. Bu çaba sömürgecilik sonrası kuramın öncülerinden olan Frantz Fanon’un sert biçimde karşı çıktığı bir durumdur: “*beyazlara kin öğütleyen kimse ne kadar zavallıysa, ırkını beyazlaştırmayı düşleyen Kara adam da o kadar zavallıdır*” (Fanon, 2009, s. 3). Fanon’a göre toplumsal onay almak için doğuştan getirdiği nitelikleri yok saymak kabul edilemez bir durumdur. Bu doğrultuda, Marie NDiaye de beyaz olma isteğini saplantıya dönüştüren siyahi ya da melez roman kişilerinin bu konudaki başarısızlıkları aracılığıyla Fanon’un düşüncelerini doğrular. Roman kişisinin ötekileştirilme kaygısı nedeniyle doğuştan gelen niteliklerini yok saydığı anlaşılrsa da bu durum, hiçbir anlatıda olumlu bir biçimde sonuçlanmaz. Norah ve babası arasındaki dünyayı algılama biçimi, bakış açısı, eğitim gibi farklılıklar, Avrupa-Afrika kültürleri arasındaki karşıtlığı açıkça yansıtır. Babası, Norah’yı, annesini ve kız kardeşini çocukken Paris’te bırakıp kendisi için önemli olan oğlu Sony’yi yanına alıp Senegal’e döner. Anlatı boyunca içinde yaşadığı toplumun geleneksel düşünce biçimini yansıtan baba, kızları için büyük bir yoksunluk nedenidir. Norah, karşılaştığı tüm olumsuzluklara karşın başarılı bir avukat olur ancak yaşamı boyunca bu yoksunluğun yol açtığı boşluğu doldurmaya çabalar. Fransız kültürüyle Paris’te yetişen Norah, deri rengini aldığı Afrikalı babasıyla arasını düzeltip erkek kardeşiyle bir araya gelebilmek, kimliğinin eksik kalan yönü olan Afrika kültürünü yakından deneyimleyebilmek amacıyla babasının yaşadığı bölgede ev tutar. Ancak babası Norah’nın bu girişimini karşılıksız bırakır. Çoğul kimliğini deneyimlemesine engel olan yoksunluk duygusunu gidermek, Afrikalı babasıyla uzlaşmak, onun kültürünü tanımak ister ancak amacına ulaşamaz. Çocukluğundan itibaren Norah için travmaya dönüşen bu durum, genç kadının amnezi yaşayarak Afrika’da geçirdiği günlerin belleğinden silinmesiyle sonuçlanır. Büyük bir çaba göstermesine karşın

babasıyla arasındaki iletişim kopukluğunu gideremez. Norah'nın Batı kültürüyle yetişmesi dünya görüşünün babasıyla karşıt olmasına neden olur. Genç kadının içini kaplayan yoksunluk duygusunu giderme, ten rengini aldığı Afrikalı kökeniyle arasında aidiyet bağı kurarak çoğul kimliğini deneyimleme girişimi olumsuz sonuçlanır. Melez bir kadının çoğul kimliğini deneyimleme çabası üzerine kurulan anlatıda yazar, söz konusu karşıtlıklar aracılığıyla kültürel değerlerin kimlik oluşumu üzerindeki etkisini gözler önüne serer.

Marie NDiaye'nin erkek kardeşi Pap NDiaye'nin sosyolojik çalışmaları, yazarın roman kişilerinin yaşadığı ötekileştirilme kaygısının nedenlerini aydınlatıcı niteliktedir. Pap NDiaye, 2022 yılında Fransa'da Milli Eğitim Bakanı olarak göreve başlamadan önce siyahilerin uğradığı ayrımcılık üzerine çalışmalar yapar. *La Condition Noire: essai sur une minorité française* başlıklı çalışmasına, Fransa'da yaşayan siyahilerin kimlik oluşturma süreçlerini ve bunun Fransız toplumu tarafından nasıl karşılandığını konu eder. Pap NDiaye, toplumsal tarih üzerine yaptığı araştırmalarda, siyahilerin toplum içindeki konumları ne olursa olsun onlar için ayrımcılığın kaçınılmaz olduğu sonucuna ulaşır. Siyahilerin Fransa'da toplumsal grup biçiminde değil, yalnızca bireysel olarak görünür olabildiklerini vurgular. Nitelikleri ne olursa olsun siyahilerin toplum içinde yalnızca deri renkleriyle öne çıktığını belirtir. (NDiaye, 2008, s. 46). NDiaye'ye göre siyahinin benimsediği kimliğin bir geçerliliği yoktur çünkü deri rengi nedeniyle kendisine dayatılan kimlikten kurtulması olanaksızdır. NDiaye, bu bakış açısıyla Fanon'un '*zenci nereye giderse gitsin zenci olarak kalır*' (Bhabha, 2016, s. 159) savını doğrular. Pap NDiaye, kayda değer oranda siyahi nüfusa sahip olan Fransa'da siyahilerin kültürlerini ve tarihlerini inceleyen çalışmalar yapılmadığını, Amerika'daki "Black Studies"e eş değer araştırmaların kendi ülkesinde de yaygınlaşması gerektiğinin altını çizer. Fransa'nın ayrımcılık karşıtı politikalar benimseyerek siyahilere ön yargılardan arınmış bir toplumsal ortam sağlamaları gerektiğini vurgular. Pap NDiaye, Fransızların gözünde siyahilerin, geri kalmış yaşam biçimine ve kültürel alışkanlıklara sahip olduklarını belirterek Frantz Fanon'un kendisinden yarım yüzyıl önce *Siyah Deri Beyaz Maske*'de kaleme aldığı siyahi algısının değişmediğini ortaya koyar. Tüm bu düşünceler, siyahilerin damgalanmış dolayısıyla ötekileştirilmiş bir toplumsal grup olmaları nedeniyle ortaya çıkar. Toplumsal düzlemde deri renginin, içerdiği olumsuz anlamlardan arınması bu durumun çözümü olarak görülür (Brezault, 2011, s. 152).

Pap NDiaye'nin toplumsal incelemeleri, Marie NDiaye'nin kurgularında siyahi ve melez anlatı kişilerinin öykülerinde ortaya çıkar. Yazar 2013 yılında yayımlanan *Ladivine* başlıklı romanında melez bir bireyin Fransız toplumunda yaşadığı kimlik bunalımını sarsıcı biçimde anlatır. Deri rengi nedeniyle yaşadığı kimlik bunalımının roman kişisini sürüklediği çıkmazı anlayabilmek için Erving Goffman'ın, üyesi olduğu toplum tarafından farklı olarak görülen bireylerin ötekileştirilme sürecini irdelediği *Damga* başlıklı denemesi açıklayıcı olacaktır. Bireyin kimlik oluşturma sürecinde toplumun etkisini ele alan Goffman'a göre insanlar bedensel farklılıklar, etnik köken, kişilik bozuklukları, cinsel tercih gibi nedenlerden toplum tarafından damgalanır. Farklılıkları nedeniyle kendi ölçütlerine uymayan kişileri damgalayanlardan "normal olanlar" biçiminde söz eden Goffman, damgalı ya da normal olmanın toplum tarafından ileri sürüldüğünü belirtir. Toplumun beklentilerini tam anlamıyla karşılamadığından damgalanan birey için toplumsal kabul görme büyük bir kaygı yaratır. Bu kaygı, *Ladivine*'in başkışisini büyük bir çıkmaza sürükler. Aynı aileden üç kadının öyküsünü anlatan bu romanın başkışisi, babası Fransız, annesi siyahi bir göçmen olan ve Fransa'da yaşayan Malinka'dır. Romanda anlatı Malinka'nın kimlik bunalımı üzerine kuruludur. Malinka, Afrika'dan Fransa'ya göç eden Ladivine Sylla'nın kızıdır. Kızının babası tarafından terk edilen Ladivine Sylla temizlik işlerinde çalışan siyahi bir kadındır. Bu durum, kendisi kadar koyu bir ten rengine sahip olmayan melez kızı Malinka için utanç kaynağıdır. Malinka, kendisini özveriyle büyütme için elinden geleni yapan annesini okul arkadaşlarına evlerinde çalışan yardımcı olarak tanıtır. Erving Goffman, kişinin damgasını çoğunlukla çocukken okul ortamında arkadaşlarının dışlamaları ve sataşmaları ile keşfettiğini belirtir (Goffman, 2018b, s. 65). Malinka, annesinin toplumsal konumu nedeniyle karşılaşabileceği dışlamalardan kaçınmak için böyle bir yola başvurur. Malinka'nın bu konudaki çekinceleri yaşı ilerledikçe artacaktır. Genç kızlığa adım attığında annesinden daha da uzaklaşır, yanında yürümekten çekinir. Annesinden daha açık olan ten rengini makyaj ile iyice açar. On sekiz yaşına girdiğinde annesini geride bırakıp kendisine yeni, Fransız bir kimlik yaratmak için Bordeaux'ya kaçar. Bir kafede garsonluk yapmaya başlar ve patronunun kiraladığı odada kalır. Bordeaux'da kendini Clarisse olarak tanıtan genç kız, her anlamda gelişebilmek için büyük çaba gösterir. Yeni yaşamında bir beyaz olarak tanınır ve çevresindekiler tarafından beğeni ile karşılanır. Bu durumdan çok hoşnut olan genç kız, yeni adını her duyduğunda hoş bir şaşkınlık duyumsar.

Malinka için kendisinin melez, annesinin siyahi olması bir küçümsenme nedenidir. Roman kişisi, içinde yaşadığı toplumsal ortamın benimsediği ölçütleri karşılayabilmek, çevresindekiler tarafından dışlanma kaygısı taşımadan onlarla eşit düzeyde ilişkiler kurabilmek amacıyla melez olduğunu gizleyerek yeni bir kimlik edinir. Malinka'dan Clarisse'e dönüşerek bir özür saydığı melezliğinden kurtulmuş olduğunu düşünür. Erving Goffman, damgalanan bireylerin toplumsal ortamda uğradıkları dışlanmaların iç dünyalarında yarattığı sarsıntı nedeniyle, çok uç noktalara sürüklenmeye hazır olduklarını vurgular (Goffman, 2018b, s. 37). Malinka'nın içinde bulunduğu durum, sahip olduğu farklılık nedeniyle toplumsal ölçütleri karşılayamayan bireylerin yaşadığı kabul görme kaygısının ulaşabileceği boyutun büyüklüğünün göstergesidir.

Öte yandan toplumsal baskılardan kaçabilmek için tüm geçmişini yok sayan Malinka, annesine olan özlemine karşı koyamaz ve ona bir mektup yazar. Mektupta yer alan adrese giden Ladivine Sylla, kızının çalıştığı kafede müşteri gibi davranarak bir masaya oturur. Patronu durumun farkına varır ve genç kız ile siyahi kadın "négresse" (NDiaye, 2013, s. 55) arasında bir benzerlik arar. Burada Malinka'nın annesini tanımlayan "négresse" sözcüğü, Fransa'nın sömürge döneminde sıklıkla kullanılır; günümüzde ise kaba ve ayrımcı bir söylem olarak kabul edilir. Marie NDiaye bu sözcüğü bir etnik kökeni tanımlamak için değil, genç kızın patronunun siyahi annesine olan ayrımcı tutumunu yansıtmak amacıyla kullanır. Nitekim siyahi kadının, annesi olduğunu anladığında Clarisse'i incelemesi, onda siyahileri anımsatan bir nitelik bulmaya çalışması onu da damgalamaya çalıştığını gösterir. Dolayısıyla yazar, Fransız toplumunda siyahilere ve melezlere karşı süregelen ayrımcı tutuma dikkat çeker (Jensen, 2017).

Annenin yeniden kızıyla bir arada yaşayabilmek için gösterdiği tüm çaba karşılıksız kalır. Çünkü Clarisse için "hizmetçi kadının küçük dairesinin duvarları arasında sıkışan Malinka adındaki kızı olma" (NDiaye, 2013, s.61) düşüncesi dayanılmazdır. Annesine yeniden izini kaybettirmek için işini değiştiren genç kız, beyaz bir gençle evlenir. Melez kimliğini eşinden de gizleyen Malinka, ona ailesini kaybettiğini, Clarisse adını sevdiği için kullandığını söyler. Malinka artık saygın bir beyaz olan Richard Rivière'in eşi Clarisse Rivière'e dönüşmüştür. Ancak sahip olmak istediği tüm nitelikleri elde etmesine karşın içindeki boşluğu dolduramadığını fark eder ve her ayın ilk salı günü hediyeler alıp trenle annesini görmeye gider:

Trende oturur gözlerini cama, yağmura ve camdaki küçük çizgilere sabitlerdi, bakışları camın ötesine geçmezdi, öyle ki, yıllardır, ayda bir

kez, bir tarafından sabah, diğer tarafından akşam geçtiği manzarayı güçlkle betimlerdi. Birisinin kendisine Malinka diye seslenmesi durumunda makul bir tutum sergilemek zorunda olduğunu düşünüp kaygıdan titrerdi. Sonra düşünceleri değişirdi, nasıl durduracağını bilmediği titremeleri devam etmesine karşın titremelerinin nedenini gitgide unutturdu. Kafası karışık bir biçimde trenin sarsıntıları nedeniyle titrediğini düşünürdü ve hem sevdiği hem nefret ettiği, onda hem korku hem şefkat uyandıran adı, ayaklarının altında, kaslarının içinde, yorgun zihninde Malinka, Malinka, Malinka diye yankılanırdı (NDiaye, 2013, s. 11).

Clarisse, annesiyle yüzeysel bir ilişki kurduğu bu aylık görüşmelerde geçmişini simgeleyen kadife koltukta oturur. Clarisse'in, annesinin bodrum kattaki dairesinden, ten renginden, mesleğinden duyduğu utanç ona olan sevgisinin önüne geçemez. Adını, kimliğini, geçmişini yok saysa da annesini kalbinden söküp atmasının olanaklı olmadığını anlar. Clarisse, annesine her ay yaptığı gizli ziyaretleri “acı ve tatminsizlikle dolu bir zevk” (NDiaye, 2013, s. 15) olarak tanımlar. Bu tanımlama, Clarisse'in yaşadığı ikilemlerin ve kimlik karmaşasının göstergesidir.

Clarisse, bir kızı olduğunda ona annesinin adını verir. Ancak bebeğinin olduğunu annesinden gizler. Ailesiyle istediği gibi bir yaşama kavuşan Clarisse, her mutlu anında karşı koyamadığı bir huzursuzluk duyumsar. Kızı büyüdüğünde gerçek kimliğini gizlemenin iç dünyasında yarattığı çelişkiler gün yüzüne çıkar ve büyük bir ruhsal çöküntü yaşar. Bunun sonucunda karısının geçirdiği değişime katlanamayan eşi Richard evi terk eder. Eşinin kendisini terk etmesi, sarsıcı bir kimlik karmaşası yaşayan Clarisse'i içinden çıkılmaz bir bunalıma sürükler. Çok istemesine karşın kızı Ladivine'in bebekleri doğduğunda bile hiçbir heyecan belirtisi gösteremez. Clarisse “füli kimliğiyle varsayılan kimliği arasındaki uyumsuzluk” (Goffman, 2018b, s. 77) nedeniyle büyük bir bunalım yaşar. Yıllarca en yakınlarından gerçek kimliğini gizlemesi sonucunda “itibarsızlaştırılmış kişiye” (Goffman, 2018b, s. 77) dönüşür ve iki farklı kimliği arasındaki uyumsuzlukla hem içinde yaşadığı toplumdan hem kendisinden uzaklaşır (Goffman, 2018b, s. 49). Dönüşmek için büyük bir çaba gösterdiği, Malinka'yı yok saydığı Clarisse Rivière, onun için artık yalnızca acı kaynağıdır. Eşi tarafından terk edilmesinin ardından, yaşamını sürdürebilmek için pizzacıda çalışmaya başladığında tanıştığı Freddy Moliger adındaki bir alkol bağımlısıyla birlikte yaşamaya başlar. İlk kez kendini yaşamındaki birine gerçek kimliğiyle, gerçek adıyla tanıtarak ona eşinden ve kızından gizlediği geçmişini anlatır. Bunun da ötesinde ilk kez birini annesiyle tanıştırır. Bir alkol

bağımlısı olan Freddy Moliger, şiddet ortamında geçen çocukluğunda yaşadığı travmaların etkisindedir. Malinka, bunun farkındadır ancak ilk kez yaşamının gerçeklerini birine anlatabildiği için Moliger'den ayrılamaz. Geçmişini eşinden ve kızından gizlemiş olmanın neden olduğu iç sıkıntısı hafifler. Geçmişte yaşadığı yoksunluk duygusu tekrar Malinka'ya evrildiğinde peşini bırakır: "(...) *artık sakinleşen, teselli bulan oydu, tüm yükünden kurtulmuş, özgürleşmiş hissediyordu. Artık yalnızca kendisiydi, Malinka'ydı*" (NDiaye, 2013, s. 140).

Sorunlu birisi olduğunu bilmesine karşın yaşamını altüst eden kimlik karmaşasını ilk kez Freddy Moliger'le paylaşabildiği için onunla olan ilişkisini bir arınma biçimi olarak görür. Ancak bu çok doğru bir değerlendirme değildir, travmatik bir çocukluk geçiren ve şiddet eğilimi olan Freddy Moliger Malinka'yı bıçaklar. Ne yazık ki Malinka, melez olması nedeniyle karşılaşılabileceği ayrımcılığı yeni bir kimlik yaratarak engellese de içinden çıkmayı başaramadığı kimlik bunalımı onu acı bir sona sürükler. Amin Maalouf bireyin kimliğini gizleme gereksiniminin nedenlerinden şöyle söz eder:

Zaten çoğu zaman, kendinizi en fazla saldırıya uğrayan aidiyetinizle tanımlamaya eğilimlisinizdir; kimi zaman bu aidiyeti savunacak gücü kendinizde bulamadığınızda onu gizlersiniz, bu durumda o sizin içinizin derinliklerinde kalır, gölgeye sinip ödeşme saatini bekler; ama ister sahip çıkılsın ister izlensin, ister fazla açık etmeden ya da gürültüyle ilan edilsin, kendinizi özdeşleştirdiğiniz kimlik odur (Maalouf, 2018, s. 27).

Bu tümceler, Malinka'nın ilk kez gerçek kimliğiyle kendini tanıttığı birisine duyduğu karşı konulmaz yakınlığın nedenini açıklar niteliktedir. Yıllarca kabul etmemek konusunda direnmesine karşın kendisini en çok özdeşleştirdiği kimliğini açıkladığında, kabullendiğinde büyük bir arınma duyumsar. Malinka'nın iki kimliği arasında yaşadığı gelgitleri Bauman, tercih edilen kimlik ile dayatılmış kimlik arasındaki çatışma biçiminde tanımlar:

Cephenin birinde, seçilen ve tercih edilen kimlik çoğunlukla eskiden seçilmiş veya dayatılmış fakat artık terk edilen ve pişman olunan eski kimliğin inatçı artıklarının üzerine sürülür. Diğer cephede, düşman güçleri tarafından teşvik edilen yapmacık ve zorlama kimliklere (klişeler, damgalar, etiketler) karşı savaşılar (Bauman, 2022, s. 52).

Bu savaşın nedeni ise "*hepimizin korktuğu şey terk edilme, dışlanma, reddedilme, oy birliğiyle atılma, sahipsiz kalma, düşkün sayılma, olduğumuz şeyden mahrum bırakılma ve olmak istediğimiz şeye izin verilmemesidir*" (Bauman, 2022, s.

23). Söz konusu korkuların sonucunda Malinka, melezlerin ve siyahilerin tarihsel süreçte karşı karşıya kaldığı ayrımcılığa uğramamak için Clarisse'e dönüşse de içindeki Malinka'dan kaçması olanaksızdır.

Görüldüğü gibi, Marie NDiaye'nin romanlarında göç ve kimlik ilişkisi önemli bir yer tutar. Norah da Malinka gibi melezliğinden kaynaklanan ve içinde yaşadığı toplum tarafından öteki olarak görülmesine neden olan niteliklere sahiptir. Her iki melez kadın da içinde yaşadığı Fransız toplumuna olan aidiyetini benimsemesine karşın Afrikalı kimliğini bastırmış olmanın bunalımını yaşar. Norah, kökenine özgü tipik ten rengi nedeniyle melezliğini kabul etmek durumundadır. Malinka ise daha açık olan ten rengi sayesinde toplumsal ön yargıları önlemek amacıyla yeni bir kimlik edinir. Böylece, siyahilerin ve melezlerin tarih boyunca yaşadığı ayrımcılıkla karşılaşma olasılığından kurtulabileceğini düşünür. Ancak yok saydığı nitelikleri yaşamının ilerleyen döneminde onu büyük bir bunalıma sürükler. Marie NDiaye, roman kişileri aracılığıyla göçmen ailelerin melez çocuklarının yaşadığı kimlik karmaşasını ve ikilemleri okurlarına aktarır. Yazarın romanlarında, başkişinin annesiyle ya da babasıyla olan sorunlu etkileşiminin en önemli nedeni, farklı kültür yapılarında yetişmiş olmalarıdır. Malinka'nın, annesinin Afrikalı olmasından utanç duymasına karşın ondan kopamaması, Norah'nın dünyayı algılama biçimi kendisinden oldukça farklı olan babasıyla uzlaşmak için gösterdiği çaba, melez ailelerde ortaya çıkabilecek karşıtlıkları yansıtır. Malinka'nın, annesine yaşattıklarının neden olduğu olumsuz duygular, toplumsal ilişkilerinin de sorunlu olmasına yol açar. Karşılaştığı tüm olumsuzluklara karşın başarılı bir avukat olan Norah ise babasıyla arasını düzelttiğinde, içini kaplayan yoksunluk duygusundan kurtulabileceğini düşünür. Her iki roman da farklı kültürleri buluşturan melez bir yapıya sahiptir: *"Bu yapıtların merkezinde birbirlerine karşı olmalarına karşın birbirlerini tamamlayan iki kültür, iki ülke, iki kıta, iki deri rengi yer almaktadır"* (Neamtu-Voicu, 2016: 216). Burada sözü edilen karşıtlıklar, roman kişilerinin ikilemlerinin kaynağıdır. Ele alınan göstergeler, yazarın farklı toplumsal aidiyetleriyle bağ kurup kapsayıcı bir kimlik edinmede güçlük çeken bireylerin yaşadığı ikilemleri ve ötekileştirilme kaygısını romanlarında oldukça gerçekçi bir biçimde işlediğini gösterir.

Sonuç

Göç olgusu bireyin içinde doğup yetiştiği toplumsal ortamdan ayrılıp yeni bir uzama yerleşmesiyle gerçekleşir. Göçmenin sahip olduğundan farklı kültürel ve toplumsal değerlerle karşılaşması sonucunda aidiyet arayışı ve kimlik karmaşası ortaya çıkar.

Toplumsal ve kültürel değerler kuşaktan kuşağa aktarıldığından yalnızca göç deneyimini doğrudan yaşayan bireyler değil; çoğu zaman sonraki kuşaklar da bu durumla karşılaşır. Sömürgecilik sonrası dönemde, Afrika-Avrupa arasında gerçekleşen göç devinimleriyle birlikte bu izlekler yazarlar tarafından farklı yönleriyle kaleme alınmaya başlar. Marie NDiaye'nin ailesi aracılığıyla göçü deneyimlemesinin yanı sıra melez bir birey olarak Batı toplumunda yaşamını sürdürmesi, yazarın kimlik ve aidiyet izleklerini yapıtlarında gerçekçi bir biçimde ele almasını sağlar. Yazar, çok kültürlü toplumlarda yaşayan melez/siyahi roman kişilerinin yaşadığı aidiyet ve kimlik karmaşasını okurlarına sarsıcı bir biçimde yansıtır. Bu durum, melez bir birey olarak Fransız toplumundaki gözlemlerinin yazıya dökülmesi olarak değerlendirilebilir. Yazar, son dönem yapıtlarından *Ladivine*'de, Fransız toplumunda yaşayan göçmen bir anne ile melez kızının öyküsünü, başkişinin kimlik karmaşası ekseninde oldukça gerçekçi bir dille aktarır. Toplumsal düzlemde kabul görme kaygısı oldukça baskın olan başkişi, karşılaşması olası her türlü ayrımcılığı önleyebilmek amacıyla toplumun ortak değerleriyle çelişen niteliklerini yok sayar. Toplumsal onay almasını kolaylaştıracak aidiyetiyle öne çıkan anlatı kişisi, yaşamının geri kalanında diğerini bastırmış olmanın sancısını yaşar.

Öte yandan, Marie NDiaye'nin betimlemelerinde deri rengi önemli bir tutar. Yazar, deri renginin ve etnik aidiyetin kişinin kimliğine ilişkin bilgi içerdiği düşüncesini kurguları aracılığıyla eleştirir. Deri rengine yüklenen toplumsal anlamlar nedeniyle melez/siyahi bireyler çeşitli ön yargularla karşı karşıya kalır. Bu durum sömürgecilik sonrası dönemde ortaya çıkan birçok çalışmanın ana izleğini oluşturur. Roman kişilerini günümüz dünyasından seçen Marie NDiaye, toplumsal bağlamda deri renginin içerdiği olumsuz anlamların henüz yok edilemediğini *Ladivine* aracılığıyla gözler önüne serer. Bireyin deri rengine göre değil sahip olduğu nitelikler doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizer. Yazar, roman kişisinin öyküsü aracılığıyla bireyin kimliğinin, deri rengi nedeniyle kendisine dayatılan ön yargularla çelişebileceğini oldukça gerçekçi bir biçimde yansıtır. Bu noktada, Marie NDiaye'nin kişisel deneyimini ele almak gerekirse, yazarın her olanakta kendini Fransız olarak tanımlamasına karşın deri rengi nedeniyle, Fransızlar ve diğer yazın araştırmacıları tarafından sıklıkla Afrikalı olarak nitelendirildiği görülür. Marie NDiaye, Batı kültürünü her yönüyle özümsemiş, yapıtlarındaki kusursuz Fransızcasıyla dikkat çeken siyahi/melez bir yazardır. Dolayısıyla Marie NDiaye ve yapıtları söz konusu olduğunda da bir kimlik karmaşası ortaya çıkar. Yazar, yalnızca Fransa'da değil, Afrika'ya gittiğinde de benimsemediği bir kimlikle tanımlanır ve bu durumdan şöyle söz eder: "*Oradayken, insanlar soyadımı ve derimin rengini*

gördüklerinde kendilerinden biri olduğumu düşünürler. Oysa benim yaşam öyküme göre bu doğru değildir. Afrika'da yetiştirilen ve benden daha Afrikalı olan Fransızlarla çok karşılaştım. Oysa onlar Afrika'da, diğerlerinin gözünde yabancı olarak kalırlar” (Kapriëlian, 2009). Marie NDiaye'nin kimliği konusundaki karmaşa da yazarın bu örnekte belirttiği gibi, karşı çıkmasına karşın Fransızların gözünde her zaman Afrikalı, yabancı, öteki olarak kalmasından kaynaklanır.

Sonuç olarak Marie NDiaye doğuştan gelen nitelikleri ve güçlü bir aidiyet duygusu ile bağlı olduğu kültür arasındaki karşıtlıklar aracılığıyla farklılıklar konusunda sağduyulu, ayrımcılığa uğrayanla duygudaşlık kuran, kültürel çeşitlilikle yakından ilgili bir yazar olmayı başarır. Toplumsal gözlemleri sonucunda, melez bireylerin kimlik bunalımlarını romanlarında etkileyici bir biçimde ele alır. Bu bağlamda *Ladivine* hem göçmen/melez bireylerin ikilemelerine ışık tutan hem deri rengi ve kimlik arasındaki ilişkiyi anlaşılabilir kılan başarılı bir kurguya sahiptir.

Kaynakça

- Bauman, Z. (2022). *Kimlik*. (M. Hazır, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bhabha, H. K. (2016). *Kültürel Konumlanış*. (T. Uluç, Çev.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Brezeult, É. (2011). Du malaise de la "condition noire" dans la société française. *Nouvelles Études Francophones*, 26(2), 142-157. Erişim Tarihi: 18.12.2019, <http://www.jstor.org/stable/41445296>
- Burke, P. (2011). *Kültürel Melezlik*. (M. Topal, Çev.). İstanbul: Asur Yayınları.
- Chambers, I. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik*. (İ. Beşikçi ve M. Türkmen, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çağırkan, B. (2016). Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2613-2623. Doi: 10.15869/itobiad.281840
- Çetin, G. (2008). *Göçmen Fransız Yazarlarının Kimlik Arayışları: Tzvetan Todorov ve Amin Maalouf*. Ankara: Kül Sanat Yayınevi.
- Diene, B. (2014). Trois femmes puissantes et l'énigme identitaire de Marie Ndiaye. Erişim Tarihi: 15.11.2019, <http://gellugb.over-blog.com/2014/07/trois-femmespuissantes-et-l-enigme-identitaire-de-marie-ndiaye-par-babou-diene.html>
- Erbaş, H. (2019). *Göç ve Göçmenler*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Fanon, F. (2009). *Siyah Deri Beyaz Maske*. (C. Koytak, Çev.). İstanbul: Versus Yayınları.
- Gezici Yalçın, M. (2017). *Göç Psikolojisi*. Ankara: Pharmakon Yayınevi.
- Goffman, E. (2018a). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (B. Cezar, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Goffman, E. (2018b). *Damga, Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. (Ş. Geniş, L. Ünsaldı ve S. N. Ağırnaslı, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Goldmann, L. (2005). *Roman Sosyolojisi*. (A. Erkay, Çev.). Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Hill, D. L. (2006). Sense of belonging as connectedness, American Indian worldview, and mental health. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20(5), 210–216. doi: 10.1016/j.apnu.2006.04.003
- Jensen, L. (2017). *Writing Race and Universalism in Contemporary France: Marie NDiaye and Bessora*. Yale University. Erişim Tarihi: 20.11.2019, <https://pqdtopen.proquest.com/doc/1950584111.html?FMT=ABS>
- Kapriélian N. (2009). L'écrivain Marie NDiaye aux prises avec le monde. Erişim Tarihi: 22.10.2019, <https://www.lesinrocks.com/2009/08/30/actualite/actualite/lecrivain-mariendiaye-aux-prises-avec-le-monde/>
- Maalouf, A. (2018). *Ölümcül Kimlikler*. (A. Bora, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Marshall, G. (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınbay ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Moudileno, L. ve Motte W. (2013). Si être écrivain. *L'Esprit Créateur*, 53(2), 1-3. Erişim Tarihi: 01.06.2020, <https://www.jstor.org/stable/26378837>
- Moura, J.-M. (2005). *Littératures francophones et théorie postcoloniale*. Paris: Presses Universitaires de France.
- NDiaye, M. (2013). *Ladivine*. Paris: Éditions Gallimard.
- NDiaye, M. (2009). *Trois Femmes Puissantes*. Paris: Éditions Gallimard.
- NDiaye, P. (2008). *La Condition noire. Essai sur une minorité française*. Paris: Calman-Lévy.

- Neamtu-Voicu, A. (2016). *L'impuissance de la puissance: entre l'obstacle et l'opportunité, (Trois femmes puissantes et Ladivine de Marie NDiaye)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Université Blaise Pascal-Clermont-Ferrand
- Thomas, D. (2013). *Africa and France*. Indiana: Indiana University Press.
- Touraine, A. (2022). *Birlikte Yaşayabilecek Miyiz?*. (O. Kunal, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Volet, J.-M. (1993). *La parole aux africaines, ou, l'idée de pouvoir, chez les romancières d'expression française de l'Afrique sub-saharienne*. Amsterdam: Rodopi.
- Yassıtepe Ayyıldız, E. (2018). Aimé Césaire'in Gözünden Kongo'nun Bağımsızlık Mücadelesi ve Patrice Lumumba: Une Saison Au Congo. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58(1), 496-511.
Doi:10.33171/dtcjournal.2018.58.1.24

Summary

The phenomenon of migration occurs when the individuals leaves the social environment in which they are born and grown up and begin to live in a new place. As a result of the immigrant's encounter with new cultural and social values, the search for belonging and identity confusion arise. Since social and cultural values are transferred from generation to generation, it is not only individuals who migrate, the next generations also often experience identity crisis. The immigration and identity relationship, which includes concepts such as discrimination, hybridization, and multiculturalism, is one of the most current issues of our time. Many authors have now started writing about these topics in various ways especially with the migration flows between Africa and Europe in the post-colonial period. Marie NDiaye is among the writers who impressively deal with identity confusion, one of the inevitable consequences of the migration experience, in her works. Since Marie NDiaye is the daughter of an immigrant father and lives in Western society as a biracial individual, she realistically deals with the themes such as identity and belonging in her novels. The author's impressive narration of the identity confusion experienced by the biracial novel characters living in multicultural societies is a result of her observations in French society as a biracial individual. One of the author's latest novels, *Ladivine* tells the story of an immigrant mother and her biracial daughter living in French society, in a very realistic way. The plot of the novel unfolds around the identity confusion of the protagonist. The author impressively describes the dilemmas and identity crisis of a biracial individual born as a result of the immigration phenomenon throughout the novel. It is obvious that identity is a key concept in the novel. The protagonist, whose concern for social approval is quite dominant, ignores her qualities that contradict with the common values of society in order to prevent any possible discrimination. Although she embraces her belonging that will facilitate social approval she suffers from suppressing the other for the rest of her life. Biracial/immigrant individuals face various prejudices due to the social meanings attributed to skin colour. In this respect, the author describes the effects of prejudices caused by the social meanings attributed to skin colour on biracial/immigrant individuals in her fictions. Prejudices against immigrants constitute the main subject of many studies that emerged in the post-colonial period. Although the increase in migration movements for various reasons leads to an increase in multicultural social structures, today immigrants continue to face discrimination due to their inherent characteristics. At this point, Marie NDiaye vividly portrays the impact of social interactions on individual identity through her social observations. The author describes the protagonist's dilemmas and her search for belonging in such a realistic way that she makes

it easy for the reader to empathize with her. The negative experiences of the protagonist due to her search for belonging and identity confusion reflect the difficulties faced by immigrants.

Choosing her characters from today's world, Marie NDiaye reveals through *Ladivine* that the negative meanings of skin colour in the social context have not yet been overcome. This captivating fiction emphasizes the importance of evaluating individuals according to their qualities, not according to their ethnicity. Through the protagonist's story, the author reflects that an individual's identity can conflict with prejudices imposed on her because of her skin colour. As a matter of fact, the author's personal experience is the most concrete example of this situation. Marie NDiaye is a biracial writer who has communed with Western culture in every aspect and draws attention with her flawless French in her novels. The author concretizes the contrast between the adopted identity and the imposed identity in the protagonist's story. The protagonist, who is dissatisfied with her qualities that stem from her biracialism, tries to cope with her identity confusion. It is very difficult for her to acquire a plural identity by harmoniously bringing together her different belongings. In this context, *Ladivine* has a successful fiction that both highlights the dilemmas of immigrants and makes the relationship between skin colour and identity understandable. This paper discusses the difficulties experienced by immigrants and their children in the process of obtaining identity. Erving Goffman's *Stigma*, Amin Maalouf's *In the Name of Identity* and Zygmunt Bauman's *Identity* highlight the causes of the protagonist's identity confusion.